

Adatbank számonkéréshez

- (1) Egy gyárban kétféle személyautót gyártanak: limuzint és kombit. Minden autónak át kell haladnia a festőműhelyen és a motorbeszerelő műhelyen. A festőműhely teljes kapacitása csak limuzinok gyártása esetén 800 autó, csak kombik gyártása esetén pedig 700 autó lenne naponta. A motorbeszerelő műhely csak limuzinok gyártása esetén 1 500 autóval, csak kombik gyártása esetén pedig 1 200 autóval végezne naponta. Minden limuzin 300 euróval, és minden kombi 500 euróval járul hozzá a gyár nyereségéhez. Fogalmazzunk meg egy lineáris programozási modellt és határozzuk meg az optimális megoldást, ha célunk, hogy maximalizáljuk a cég profitját!

Megoldás: A modellben jelölje x_1 a gyártandó limuzinok, x_2 pedig a gyártandó kombik számát! Ekkor:

$$\begin{aligned}x_1, x_2 &\geq 0, \quad x_1, x_2 \in \mathbb{Z} \\ \frac{x_1}{800} + \frac{x_2}{700} &\leq 1 \\ \frac{x_1}{1500} + \frac{x_2}{1200} &\leq 1 \\ z &= 300x_1 + 500x_2 \rightarrow \max\end{aligned}$$

A Lingo eredményjelentése:

Lingo 17.0 - [Solution Report - Lingo1]			
File Edit Solver Window Help			
Global optimal solution found.			
Objective value:		350000.0	
Objective bound:		350000.0	
Infeasibilities:		0.000000	
Extended solver steps:		0	
Total solver iterations:		0	
Elapsed runtime seconds:		0.14	
Model Class:		PILP	
Total variables:	2		
Nonlinear variables:	0		
Integer variables:	2		
Total constraints:	3		
Nonlinear constraints:	0		
Total nonzeros:	6		
Nonlinear nonzeros:	0		
Variable	Value	Reduced Cost	
X1	0.000000	-300.0000	
X2	700.0000	-500.0000	
Row	Slack or Surplus	Dual Price	
1	0.000000	0.000000	
2	0.4166667	0.000000	
3	350000.0	1.000000	

A feladat optimális megoldása:

$$\underline{x}_0 = \begin{bmatrix} 0 \\ 700 \end{bmatrix}, \quad \underline{u}_0 = \begin{bmatrix} 0 \\ 5/12 \end{bmatrix}, \quad z_0 = 350\,000.$$

- (2) Kétféle plüssjátékot gyártunk, jegesmedvéket és barnamedvéket. A barnamacik gyártásához 1 kg, a jegesmacik gyártásához 2 kg alapanyag szükséges darabonként. A barnamacik varrása 2 munkaórát igényel és eladási áruk 7 euró, a jegesmacik varrása 1 munkaórát igényel és eladási áruk 8 euró darabonként. Az alapanyagból 2 euró kg-onkénti áron legfeljebb 350 kg szerezhető be, továbbá minden munkaóra költsége 1.5 euró és legfeljebb 400 óra áll rendelkezésünkre. Írjunk fel egy lineáris programozási modellt, mellyel a profitunkat maximalizálhatjuk és adjuk meg az optimális megoldást!

Megoldás: A modellben jelölje x_1 a gyártandó barnamacik, x_2 a gyártandó jegesmacik számát! Ekkor:

$$x_1, x_2 \geq 0, \quad x_1, x_2 \in \mathbb{Z}$$

$$x_1 + 2x_2 \leq 350$$

$$2x_1 + x_2 \leq 400$$

$$z = 2x_1 + 2.5x_2 \rightarrow \max$$

A Lingo eredményjelentése:

Lingo 17.0 - [Solution Report - Lingo1]			
File Edit Solver Window Help			
Global optimal solution found.			
Objective value:		550.0000	
Objective bound:		550.0000	
Infeasibilities:		0.000000	
Extended solver steps:		0	
Total solver iterations:		2	
Elapsed runtime seconds:		0.07	
Model Class:		PILP	
Total variables:	2		
Nonlinear variables:	0		
Integer variables:	2		
Total constraints:	3		
Nonlinear constraints:	0		
Total nonzeros:	6		
Nonlinear nonzeros:	0		
Variable	Value	Reduced Cost	
X1	150.0000	-2.000000	
X2	100.0000	-2.500000	
Row	Slack or Surplus	Dual Price	
1	0.000000	0.000000	
2	0.000000	0.000000	
3	550.0000	1.000000	

A feladat optimális megoldása:

$$\underline{x}_0 = \begin{bmatrix} 150 \\ 100 \end{bmatrix}, \quad \underline{u}_0 = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \end{bmatrix}, \quad z_0 = 550.$$

- (3) Egy cég kétféle tápot állít elő az állatállomány részére, mindkettőben a búza és a kukorica a fő alkotóelem. Az **A** jelű tápnak legalább 75 % búzát kell tartalmaznia, a **B** jelű táp viszont pontosan 60 % kukoricát kell tartalmazzon. Az **A** táp eladási ára kg-onként 2 euró, a **B** táp eladási ára kg-onként 1.5 euró. Legfeljebb 1 200 kg búza vásárolható 1 euró egységáron, és legfeljebb 800 kg kukorica 0.8 euró egységáron. Írjunk fel egy matematikai modellt a cég profitjának maximalizálására és adjuk meg az optimális megoldást!

Megoldás: Jelölje x_1 és x_2 rendre az **A** illetve a **B** jelű táp készítéséhez felhasznált búza, továbbá jelölje y_1 és y_2 rendre az **A** illetve a **B** jelű táp készítéséhez felhasznált kukorica mennyiségét kg-ban! Ekkor a modell:

$$x_1, x_2 \geq 0$$

$$x_1 + x_2 \leq 1200$$

$$y_1 + y_2 \leq 800$$

$$\frac{x_1}{x_1 + y_1} \geq 0.75$$

$$\frac{y_2}{x_2 + y_2} = 0.6$$

$$z = x_1 + 0.5x_2 + 1.2y_1 + 0.7y_2 \rightarrow \max$$

A Lingo eredményjelentése:

Lingo 17.0 - [Solution Report - Lingo1]		
File Edit Solver Window Help		
Local optimal solution found.		
Objective value:	1731.430	
Infeasibilities:	0.5656048E-06	
Extended solver steps:	5	
Best multistart solution found at step:	4	
Total solver iterations:	69	
Elapsed runtime seconds:	0.25	
Model Class:	NLP	
Total variables:	4	
Nonlinear variables:	4	
Integer variables:	0	
Total constraints:	5	
Nonlinear constraints:	2	
Total nonzeros:	12	
Nonlinear nonzeros:	4	
Variable	Value	Reduced Cost
X1	857.1436	0.000000
X2	342.8564	0.000000
Y1	285.7154	0.000000
Y2	514.2846	0.000000
Row	Slack or Surplus	Dual Price
1	0.000000	1.357144
2	0.000000	0.1285706
3	-0.5656048E-06	-1632.658
4	-0.1709971E-07	1224.489
5	1731.430	1.000000

A feladat optimális megoldása:

$$\underline{x}_0 = \begin{bmatrix} 857.14 \\ 342.86 \\ 285.72 \\ 514.28 \end{bmatrix}, \quad \underline{u}_0 = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}, \quad z_0 = 1731.43.$$

- (4) Az edzés utáni tápanyagszükségletünket háromféle italpor fogyasztásával biztosíthatjuk. Egy kg italpor tartalma a különböző tápanyagokból grammal mérve a következő táblázatban látható:

	1. italpor	2. italpor	3. italpor
Fehérje	870	350	290
Szénhidrát	100	600	700
Vitamin	30	50	10

Az italporok ára rendre 5 000, 2 500 és 1 500 Ft/kg. A következő időszakban fehérjéből legalább 3 kg-ot, vitaminból legalább 120 grammot, szénhidrátból viszont legfeljebb 1.8 kg-ot szeretnénk fogyasztani. Írjunk fel egy lineáris programozási modellt, mellyel ezek az elvárások minimális költséggel teljesíthetők! Mi lesz az optimális megoldás?

Megoldás: A modellben x_1 , x_2 és x_3 jelöli rendre a három különböző italporból vásárolt mennyiséget kg-ban. Ekkor:

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0$$

$$0.87x_1 + 0.35x_2 + 0.29x_3 \geq 3$$

$$0.1x_1 + 0.6x_2 + 0.7x_3 \leq 1.8$$

$$0.03x_1 + 0.05x_2 + 0.01x_3 \geq 0.12$$

$$z = 5000x_1 + 2500x_2 + 1500x_3 \rightarrow \min$$

A Lingo eredményjelentése:

Lingo 17.0 - [Solution Report - Lingo1]		
File Edit Solver Window Help		
Global optimal solution found.		
Objective value:	17151.82	
Infeasibilities:	0.000000	
Total solver iterations:	3	
Elapsed runtime seconds:	0.05	
Model Class:	LP	
Total variables:	3	
Nonlinear variables:	0	
Integer variables:	0	
Total constraints:	4	
Nonlinear constraints:	0	
Total nonzeros:	12	
Nonlinear nonzeros:	0	

Variable	Value	Reduced Cost
X1	2.667273	0.000000
X2	0.4363636	0.000000
X3	1.816364	0.000000

Row	Slack or Surplus	Dual Price
1	0.000000	-5204.545
2	0.000000	250.0000
3	0.000000	-16568.18
4	17151.82	-1.000000

A feladat optimális megoldása:

$$\underline{x}_0 = \begin{bmatrix} 2.67 \\ 0.44 \\ 1.82 \end{bmatrix}, \quad \underline{u}_0 = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}, \quad z_0 = 17\,151.82.$$

- (5) Egy kiskereskedelmi cég négyféle üdítőt rendel, melyek nagykereskedelmi árai literenként rendre 30, 80, 100 és 120 Ft. Az árrés az egyes termékekre rendre 20, 25, 20 és 15 %. Egy rendelésnél összesen 8000 litert szállítanak, az üdítők csak literes palackokban rendelhetők. A kereslet alapján az első két fajtából rendeli a cég az összmennyiség felét. Az első és a harmadik termékből is legalább 3 000 litert rendel a kereskedő. A negyedik termékből rendelt mennyiség legfeljebb az összmennyiség 10 %-át érheti el. Írjuk fel a feladat matematikai

modelljét, ha a cél az árreszből adódó hozam maximalizálása! Határozzuk meg az optimális megoldást!

Megoldás: A modellben x_1 , x_2 , x_3 és x_4 jelöli rendre az üdítőfajtákból rendelt mennyiségeket literben. Ekkor a modell:

$$x_1, x_2, x_3, x_4 \geq 0, \quad x_1, x_2, x_3, x_4 \in \mathbb{Z}$$

$$x_1 + x_2 = 4000$$

$$x_1 \geq 3000$$

$$x_3 \geq 3000$$

$$x_4 \leq 800$$

$$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 = 8000$$

$$z = 6x_1 + 20x_2 + 20x_3 + 18x_4 \rightarrow \max$$

A Lingo eredményjelentése:

Lingo 17.0 - [Solution Report - Lingo1]			
File Edit Solver Window Help			
Global optimal solution found.			
Objective value:		118000.0	
Objective bound:		118000.0	
Infeasibilities:		0.000000	
Extended solver steps:		0	
Total solver iterations:		0	
Elapsed runtime seconds:		0.14	
Model Class:		PILP	
Total variables:	4		
Nonlinear variables:	0		
Integer variables:	4		
Total constraints:	6		
Nonlinear constraints:	0		
Total nonzeros:	13		
Nonlinear nonzeros:	0		

Variable	Value	Reduced Cost
X1	3000.000	-6.000000
X2	1000.000	-20.000000
X3	4000.000	-20.000000
X4	0.000000	-18.000000

Row	Slack or Surplus	Dual Price
1	0.000000	0.000000
2	0.000000	0.000000
3	1000.000	0.000000
4	800.0000	0.000000
5	0.000000	0.000000
6	118000.0	1.000000

A feladat optimális megoldása:

$$\underline{x}_0 = \begin{bmatrix} 3\,000 \\ 1\,000 \\ 4\,000 \\ 0 \end{bmatrix}, \quad \underline{u}_0 = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 1\,000 \\ 800 \\ 0 \end{bmatrix}, \quad z_0 = 118\,000.$$

- (6) Egy cég 100 tonna acél gyártására kapott megrendelést. A szállítmány nikkeltartalma leg-
alább 3.5 tonna, széntartalma legfeljebb 3 tonna, mangántartalma pedig pontosan 4 tonna
kell legyen. A cég bevétele 20 dollár tonnánként. A cég négyféle ötvözzel tudja teljesíteni
a megrendelést, ezek kémiai összetétele a táblázatban látható. A cég maximalizálni akarja a
megrendelésből származó nyereséget. Írjuk fel a megfelelő lineáris programozási feladatot
és adjuk meg az optimális megoldást!

	1. ötvözet	2. ötvözet	3. ötvözet	4. ötvözet
Nikkel	6 %	3 %	2 %	1 %
Szén	3 %	2 %	5 %	6 %
Mangán	8 %	3 %	2 %	1 %
Költség / tonna	12\$	10\$	8\$	6\$

Megoldás: Jelölje x_1, x_2, x_3 és x_4 rendre az adott ötvözet mennyiségét a szállítmányban
tonnában felírva! Ekkor a modell:

$$x_1, x_2, x_3, x_4 \geq 0$$

$$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 = 100$$

$$0.06x_1 + 0.03x_2 + 0.02x_3 + 0.01x_4 \geq 3.5$$

$$0.03x_1 + 0.02x_2 + 0.05x_3 + 0.06x_4 \leq 3$$

$$0.08x_1 + 0.03x_2 + 0.02x_3 + 0.01x_4 = 4$$

$$z = 8x_1 + 10x_2 + 12x_3 + 14x_4 \rightarrow \max$$

A Lingo eredményjelentése:

Lingo 17.0 - [Solution Report - Lingo1]		
File Edit Solver Window Help		
Global optimal solution found.		
Objective value:	1000.000	
Infeasibilities:	0.000000	
Total solver iterations:	4	
Elapsed runtime seconds:	0.11	
Model Class:	LP	
Total variables:	4	
Nonlinear variables:	0	
Integer variables:	0	
Total constraints:	5	
Nonlinear constraints:	0	
Total nonzeros:	20	
Nonlinear nonzeros:	0	
Variable	Value	Reduced Cost
X1	25.00000	0.000000
X2	62.50000	0.000000
X3	0.000000	0.000000
X4	12.50000	0.000000
Row	Slack or Surplus	Dual Price
1	0.000000	16.00000
2	0.000000	-400.0000
3	0.250000	0.000000
4	0.000000	200.0000
5	1000.000	1.000000

A feladat optimális megoldása:

$$\underline{x}_0 = \begin{bmatrix} 25 \\ 62.5 \\ 0 \\ 12.5 \end{bmatrix}, \quad \underline{u}_0 = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0.25 \\ 0 \end{bmatrix}, \quad z_0 = 1000.$$

- (7) Egy túrázó a következő havi túratervét szeretné összeállítani. Öt olyan, különböző napokra meghirdetett konkrét eseményt talált, melyeken részt tudna venni. A túrák a helyszín, a táj és a túra egyéb paraméterei alapján különböző élvezeti értékkel bírnak számára. Sajnos az anyagi helyzete miatt nem tud mindegyik túrán részt venni, legfeljebb 25 eurót tud összesen erre a célra költeni. Ezért az alábbi táblázatban összegezte a számára fontos szempontokat:

Túra helye	Élvezeti érték	Túra hossza	Szintemelkedés	Költség (euró)
Mátra	9	20 km	1 000 m	8
Bükk	10	28 km	1 100 m	10
Zemplén	8	34 km	900 m	12
Vértes	6	12 km	500 m	5
Mecsek	7	15 km	700 m	7

A túrázó hónapok óta nem tudott nagyobb túrán részt venni, így most szeretné jól megoldoztatni magát, hogy visszanyerje erőnlétét. Ezért mindenképpen úgy akarja megtervezni a hónapját, hogy a túrákon megtett össztávolság legalább 60 km, össz-szintemelkedés pedig legalább 2 500 méter legyen. A túrázó célja, hogy maximalizálja a túrái során szerzett összes élvezeti értéket. Adjuk meg a probléma matematikai modelljét és az optimális megoldást!

Megoldás: A modellben igen-nem döntési helyzettel állunk szemben, tehát az x_i döntési változók, ahol $i = 1, 2, 3, 4, 5$, rendre bináris változók lesznek, melyek értéke pontosan akkor 1, ha kiválasztjuk az adott túrát, és 0, ha nem választjuk. Ekkor a modell:

x_1, x_2, x_3, x_4, x_5 bináris

$$20x_1 + 28x_2 + 34x_3 + 12x_4 + 15x_5 \geq 60$$

$$1000x_1 + 1100x_2 + 900x_3 + 500x_4 + 700x_5 \geq 2500$$

$$8x_1 + 10x_2 + 12x_3 + 5x_4 + 7x_5 \leq 25$$

$$z = 9x_1 + 10x_2 + 8x_3 + 6x_4 + 7x_5 \rightarrow \max$$

A Lingo eredményjelentése:

Lingo 17.0 - [Solution Report - Lingo1]
File Edit Solver Window Help
Global optimal solution found.
Objective value: 26.00000
Objective bound: 26.00000
Infeasibilities: 0.000000
Extended solver steps: 0
Total solver iterations: 0
Elapsed runtime seconds: 0.13

Model Class: MILP

Total variables: 5
Nonlinear variables: 0
Integer variables: 5

Total constraints: 4
Nonlinear constraints: 0

Total nonzeros: 20
Nonlinear nonzeros: 0

Variable	Value	Reduced Cost
X1	1.000000	-9.000000
X2	1.000000	-10.00000
X3	0.000000	-8.000000
X4	0.000000	-6.000000
X5	1.000000	-7.000000

Row	Slack or Surplus	Dual Price
1	3.000000	0.000000
2	300.0000	0.000000
3	0.000000	0.000000
4	26.00000	1.000000

A feladat optimális megoldása:

$$\underline{x}_0 = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 0 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}, \quad \underline{u}_0 = \begin{bmatrix} 3 \\ 300 \\ 0 \end{bmatrix}, \quad z_0 = 26.$$

- (8) Egy kapitányság állománya 30 rendőrből áll, akik hetente 5 napot dolgoznak. A hét egyes napjain különböző nagyságú létszám szükséges a szolgálat ellátásához. Vasárnap és hétfőn 18, kedden 24, szerdán 25, csütörtökön 16, pénteken 21, szombaton pedig 28 rendőrnek kell szolgálatot teljesíteni. Hogyan szervezzék meg a munkát, hogy minimális legyen azok száma, akik nem egymás utáni napokon szabadnaposak? Adjuk meg a feladat matematikai modelljét és az optimális megoldást!

Megoldás: A modellben jelölje x_{ij} , ahol $i, j = 1, \dots, 7$ és $i < j$, azon rendőrök számát, akik a hét i -edik és j -edik napján szabadnaposak, a hét első napja legyen hétfő. Ekkor a modell:

$$x_{ij} \geq 0, x_{ij} \in \mathbb{Z}, i, j = 1, \dots, 7, i < j$$

$$x_{12} + x_{13} + x_{14} + x_{15} + x_{16} + x_{17} = 12$$

$$x_{12} + x_{23} + x_{24} + x_{25} + x_{26} + x_{27} = 6$$

$$x_{13} + x_{23} + x_{34} + x_{35} + x_{36} + x_{37} = 5$$

$$x_{14} + x_{24} + x_{34} + x_{45} + x_{46} + x_{47} = 14$$

$$x_{15} + x_{25} + x_{35} + x_{45} + x_{56} + x_{57} = 9$$

$$x_{16} + x_{26} + x_{36} + x_{46} + x_{56} + x_{67} = 2$$

$$x_{17} + x_{27} + x_{37} + x_{47} + x_{57} + x_{67} = 12$$

$$z = x_{12} + x_{23} + x_{34} + x_{45} + x_{56} + x_{67} + x_{17} \rightarrow \max$$

A Lingo eredményjelentése:

Lingo 17.0 - [Solution Report - Lingo1]		
File Edit Solver Window Help		
Global optimal solution found.		
Objective value:	28.000000	
Objective bound:	28.000000	
Infeasibilities:	0.000000	
Extended solver steps:	0	
Total solver iterations:	6	
Elapsed runtime seconds:	0.17	
Model Class:	PILP	
Total variables:	21	
Nonlinear variables:	0	
Integer variables:	21	
Total constraints:	8	
Nonlinear constraints:	0	
Total nonzeros:	49	
Nonlinear nonzeros:	0	
Variable	Value	Reduced Cost
X12	4.000000	-1.000000
X13	0.000000	0.000000
X14	0.000000	0.000000
X15	0.000000	0.000000
X16	0.000000	0.000000
X17	8.000000	-1.000000
X23	0.000000	-1.000000
X24	0.000000	0.000000
X25	0.000000	0.000000
X26	0.000000	0.000000
X27	2.000000	0.000000
X34	5.000000	-1.000000
X35	0.000000	0.000000
X36	0.000000	0.000000
X37	0.000000	0.000000
X45	9.000000	-1.000000
X46	0.000000	0.000000
X47	0.000000	0.000000
X56	0.000000	-1.000000
X57	0.000000	0.000000
X67	2.000000	-1.000000

A feladat optimális megoldásában $x_{12} = 4$, $x_{17} = 8$, $x_{27} = 2$, $x_{34} = 5$, $x_{45} = 9$ és $x_{67} = 2$, az összes többi döntési változó, továbbá az eltérésváltozók értéke 0. Az optimális célérték 28.

- (9) Egy vállalkozó három irodaház építésének sorrendjét kívánja eldönteni. Az építés időtartama és a szükséges szakmunkások száma az alábbi táblázatban látható:

	Építési idő (év)	szakmunkások száma
1. épület	2	30
2. épület	2	20
3. épület	3	20

Ha egy épület kész, akkor évente az alábbi nagyságú bérleti díjat hozza: 1. épület 5 millió Ft, 2. épület 3 millió Ft, 3. épület 4 millió Ft. A vállalkozónak az alábbi feltételekkel kell szembenéznie:

- minden évben legfeljebb 60 szakmunkás áll rendelkezésére,
- minden évben csak egy építkezés kezdődhet,
- a 2. épület építését a 4. év végéig be kell fejezni.

Milyen sorrend esetén lesz a 4. év végéig beszédett bérleti díj maximális? Adjuk meg a feladat matematikai modelljét és az optimális megoldást!

Megoldás: A feladatban igen-nem döntések sorozatát kell meghoznunk. Legyen az x_{it} döntési változók értéke 1 pontosan akkor, ha az i -edik épület építése a t -edik évben kezdődik, és 0, ha nem (ahol $i = 1, 2, 3$ és $t = 1, 2, 3, 4$). Ekkor:

$$x_{it} \text{ bináris, } i = 1, 2, 3, t = 1, 2, 3, 4$$

$$30x_{11} + 20x_{21} + 20x_{31} \leq 60$$

$$30 \cdot (x_{11} + x_{12}) + 20 \cdot (x_{21} + x_{22}) + 20 \cdot (x_{31} + x_{32}) \leq 60$$

$$30 \cdot (x_{12} + x_{13}) + 20 \cdot (x_{22} + x_{23}) + 20 \cdot (x_{31} + x_{32} + x_{33}) \leq 60$$

$$30 \cdot (x_{13} + x_{14}) + 20 \cdot (x_{23} + x_{24}) + 20 \cdot (x_{32} + x_{33} + x_{34}) \leq 60$$

$$x_{11} + x_{21} + x_{31} \leq 1$$

$$x_{12} + x_{22} + x_{32} \leq 1$$

$$x_{13} + x_{23} + x_{33} \leq 1$$

$$x_{11} + x_{12} + x_{13} + x_{14} \leq 1$$

$$x_{21} + x_{22} + x_{23} + x_{24} \leq 1$$

$$x_{31} + x_{32} + x_{33} + x_{34} \leq 1$$

$$x_{21} + x_{22} + x_{23} = 1$$

$$z = 10x_{11} + 5x_{12} + 6x_{21} + 3x_{22} + 4x_{31} \rightarrow \max$$

Az optimális megoldásban $x_{11} = 1$ és $x_{22} = 1$, a többi döntési változó értéke 0. Az optimális célérték 13.

(10) Négy konkrét befektetési lehetőséget vizsgálunk. A befektetések hozamának nettó jelenértéke rendre 16 000, 22 000, 12 000 és 8 000 euró. Az egyes befektetések jelenbeni készpénzigénye rendre 5 000, 7 000, 4 000 és 3 000 euró. Jelen pillanatban 14 000 euró készpénz a befektethető összeg, tömrészt nem vásárolhatunk. Adjuk meg a modellt és az optimális megoldást mindegyik esetben külön a következő követelményeknek megfelelően:

1. A cég legfeljebb két befektetésbe szállhat be.
2. Ha a cég a második lehetőségbe befektet, akkor az elsőbe is be kell fektetnie.
3. Ha a cég a második lehetőségbe befektet, akkor a negyediket már nem választhatja.

Megoldás: Értelmezzük a döntési változókat $i = 1, 2, 3, 4$ esetén a következő módon:

$$x_i = \begin{cases} 1, & \text{ha befektetünk az } i\text{-edik lehetőségbe,} \\ 0, & \text{ha nem.} \end{cases}$$

A feladat modellje:

x_1, x_2, x_3, x_4 bináris

$$5000x_1 + 7000x_2 + 4000x_3 + 3000x_4 \leq 14000$$

$$z = 16000x_1 + 22000x_2 + 12000x_3 + 8000x_4 \rightarrow \max$$

1. Ha a cég legfeljebb két befektetésbe szállhat be, ki kell egészítenünk a modellt:

$$x_1 + x_2 + x_3 + x_4 \leq 2$$

Az optimális megoldás ekkor az első és a második befektetés választása, a célérték 38 000.

2. Ha a cég a második lehetőségbe befektet, akkor az elsőbe is be kell fektetnie:

$$x_2 \leq x_1$$

Az optimális megoldás megegyezik az 1. részben megadottal.

3. Ha a cég a második lehetőségbe befektet, akkor a negyediket már nem választhatja:

$$x_2 + x_4 \leq 1$$

Az optimális megoldás megegyezik az 1. részben megadottal.

(11) Négy konkrét befektetési lehetőséget vizsgálunk. A befektetések hozamának nettó jelenértéke rendre 5 000, 8 000, 6 000 és 7 000 euró. Az egyes befektetések jelenbeni készpénzigénye rendre 3 000, 5 000, 4 000 és 6 000 euró. Jelen pillanatban 12 000 euró készpénz a befektethető összeg, a befektetésekből tömrészt nem vásárolhatunk. Írjuk fel a probléma matematikai modelljét és adjuk meg az optimális megoldást, ha célunk, hogy maximalizáljuk a befektetések összhozamának nettó jelenértékét! Egészítsük ki a modellt a következő megszorítással: ha a 2. és a 3. befektetést is kiválasztjuk, akkor a 4. befektetést is választanunk kell!

Megoldás: Értelmezzük a döntési változókat $i = 1, 2, 3, 4$ esetén a következő módon:

$$x_i = \begin{cases} 1, & \text{ha befektetünk az } i\text{-edik lehetőségbe,} \\ 0, & \text{ha nem.} \end{cases}$$

A feladat modellje:

x_1, x_2, x_3, x_4 bináris

$$3000x_1 + 5000x_2 + 4000x_3 + 6000x_4 \leq 12000$$

$$z = 5000x_1 + 8000x_2 + 6000x_3 + 7000x_4 \rightarrow \max$$

A modell kiegészítése:

$$x_2 + x_3 \leq x_4 + 1$$

A Lingo eredményjelentése:

Lingo 17.0 - [Solution Report - sz8]		
File Edit Solver Window Help		
Global optimal solution found.		
Objective value:	15000.00	
Objective bound:	15000.00	
Infeasibilities:	0.000000	
Extended solver steps:	0	
Total solver iterations:	0	
Elapsed runtime seconds:	0.18	
Model Class:	PILP	
Total variables:	4	
Nonlinear variables:	0	
Integer variables:	4	
Total constraints:	3	
Nonlinear constraints:	0	
Total nonzeros:	11	
Nonlinear nonzeros:	0	
Variable	Value	Reduced Cost
X1	0.000000	-5000.000
X2	1.000000	-8000.000
X3	0.000000	-6000.000
X4	1.000000	-7000.000
Row	Slack or Surplus	Dual Price
1	1000.000	0.000000
2	1.000000	0.000000
3	15000.00	1.000000

A feladat optimális megoldása:

$$\underline{x}_0 = \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}, \quad \underline{u}_0 = \begin{bmatrix} 1000 \\ 1 \end{bmatrix}, \quad z_0 = 15000.$$

- (12) Egy vállalkozásnak a következő 4 hónap mindegyikének elején vannak bevételei és ki kell fizetnie a számlákat. Az összegeket a következő táblázat tartalmazza:

	bevételek (ezer Ft)	számlák (ezer Ft)
1. hónap	600	600
2. hónap	800	500
3. hónap	300	500
4. hónap	300	250

A számlák kiegyenlítése után fennmaradó összeg leköthető

1 hónapra 2%-os kamatra,
 2 hónapra 4%-os kamatra,
 3 hónapra 6%-os kamatra,
 4 hónapra 9%-os kamatra.

Az 1. hónap elején a vállalkozásnak 500 000 Ft készpénze van. Az egyes hónapok elején mennyi pénzt, hány hónapra kössön le a cég vezetője ahhoz, hogy az ötödik hónap elején maximális mennyiségű készpénze álljon rendelkezésre? Adjuk meg a probléma matematikai modelljét és határozzuk meg az optimális megoldást!

Megoldás: A modellben jelölje x_{ij} az i -edik hónap elején j hónapra lekötött összeget! Ekkor a modell feltételei mérlegegyenletek:

$$x_{ij} \geq 0$$

$$500\,000 + 600\,000 = 600\,000 + x_{11} + x_{12} + x_{13} + x_{14}$$

$$1.02x_{11} + 800\,000 = 500\,000 + x_{21} + x_{22} + x_{23}$$

$$1.02x_{21} + 1.04x_{12} + 300\,000 = 500\,000 + x_{31} + x_{32}$$

$$1.02x_{31} + 1.04x_{22} + 1.06x_{13} + 300\,000 = 250\,000 + x_{41}$$

$$z = 1.09x_{14} + 1.06x_{23} + 1.04x_{32} + 1.02x_{41} \rightarrow \max$$

A Lingo eredményjelentése:

Lingo 17.0 - [Solution Report - esett]		
File Edit Solver Window Help		
Global optimal solution found.		
Objective value:	706282.4	
Infeasibilities:	0.000000	
Total solver iterations:	2	
Elapsed runtime seconds:	0.13	
Model Class: LP		
Total variables:	10	
Nonlinear variables:	0	
Integer variables:	0	
Total constraints:	5	
Nonlinear constraints:	0	
Total nonzeros:	20	
Nonlinear nonzeros:	0	
Variable	Value	Reduced Cost
X11	0.000000	0.7567840E-02
X12	0.000000	0.7984000E-02
X13	0.000000	0.8800000E-02
X14	500000.0	0.000000
X21	300000.0	0.000000
X22	0.000000	0.4080000E-03
X23	0.000000	0.1208000E-02
X31	106000.0	0.000000
X32	0.000000	0.4000000E-03
X41	158120.0	0.000000
Row	Slack or Surplus	Dual Price
1	0.000000	-1.090000
2	0.000000	-1.061208
3	0.000000	-1.040400
4	0.000000	-1.020000
5	706282.4	1.000000

A feladat optimális megoldása:

$$\underline{x}_0 = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 500\,000 \\ 300\,000 \\ 0 \\ 0 \\ 106\,000 \\ 0 \\ 158\,120 \end{bmatrix}, \quad \underline{u}_0 = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}, \quad z_0 = 706\,282.4.$$

- (13) Egy vállalat kétféle izzót gyárt autókhoz. A féklámpaizzók 2 euró, a fényszóróizzók 5 euró profitot hoznak a cégnek darabonként. Egy darab féklámpaizzóhoz 3 egység, egy darab fényszóróizzóhoz 6 egység alapanyagot kell felhasználni. Összesen 120 egység alapanyag áll a cég rendelkezésére. A féklámpaizzók gyártásának beindítási költsége 10 euró, a fényszóróizzók esetén ez 20 euró. Írjunk fel egy matematikai modellt, mellyel maximalizálható a cég profitja és határozzuk meg az optimális megoldást!

Megoldás: A modellben jelölje x_1 és x_2 rendre a gyártandó féklámpaizzók illetve fényszóróizzók számát, továbbá y_1 illetve y_2 értéke legyen 1 pontosan akkor, ha gyártunk féklámpaizzót illetve fényszóróizzót, és 0, ha az adott terméket nem gyártjuk. Ekkor a feladat modellje:

$$\begin{aligned}x_1, x_2 &\geq 0, \quad x_1, x_2 \in \mathbb{Z}, y_1, y_2 \text{ bináris} \\3x_1 + 6x_2 &\leq 120 \\x_1 &\leq 40y_1 \\x_2 &\leq 20y_2 \\z = 2x_1 + 5x_2 - 10y_1 - 20y_2 &\rightarrow \max\end{aligned}$$

A Lingo eredményjelentése:

Lingo 17.0 - [Solution Report - sz8]																	
File Edit Solver Window Help																	
Global optimal solution found.																	
Objective value:	80.00000																
Objective bound:	80.00000																
Infeasibilities:	0.000000																
Extended solver steps:	0																
Total solver iterations:	3																
Elapsed runtime seconds:	0.15																
Model Class:	PILP																
Total variables:	4																
Nonlinear variables:	0																
Integer variables:	4																
Total constraints:	4																
Nonlinear constraints:	0																
Total nonzeros:	10																
Nonlinear nonzeros:	0																
<table> <tr> <th>Variable</th><th>Value</th><th>Reduced Cost</th></tr> <tr> <td>X1</td><td>0.000000</td><td>-2.000000</td></tr> <tr> <td>X2</td><td>20.00000</td><td>-5.000000</td></tr> <tr> <td>Y1</td><td>0.000000</td><td>10.00000</td></tr> <tr> <td>Y2</td><td>1.000000</td><td>20.00000</td></tr> </table>			Variable	Value	Reduced Cost	X1	0.000000	-2.000000	X2	20.00000	-5.000000	Y1	0.000000	10.00000	Y2	1.000000	20.00000
Variable	Value	Reduced Cost															
X1	0.000000	-2.000000															
X2	20.00000	-5.000000															
Y1	0.000000	10.00000															
Y2	1.000000	20.00000															
<table> <tr> <th>Row</th><th>Slack or Surplus</th><th>Dual Price</th></tr> <tr> <td>1</td><td>0.000000</td><td>0.000000</td></tr> <tr> <td>2</td><td>0.000000</td><td>0.000000</td></tr> <tr> <td>3</td><td>0.000000</td><td>0.000000</td></tr> <tr> <td>4</td><td>80.00000</td><td>1.000000</td></tr> </table>			Row	Slack or Surplus	Dual Price	1	0.000000	0.000000	2	0.000000	0.000000	3	0.000000	0.000000	4	80.00000	1.000000
Row	Slack or Surplus	Dual Price															
1	0.000000	0.000000															
2	0.000000	0.000000															
3	0.000000	0.000000															
4	80.00000	1.000000															

A feladat optimális megoldása:

$$\underline{x}_0 = \begin{bmatrix} 0 \\ 20 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}, \quad \underline{u}_0 = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}, \quad z_0 = 80.$$

- (14) Egy nagy cég 1 100 darab számítógépet szeretne vásárolni. Három ajánlatot kaptak. Az első ajánlatot adó cég legfeljebb 500 gépet tud szállítani gépenként 500 eurós áron, és a gépek üzembe helyezéséért további 5 000 eurót kérnek. A második ajánlatot adó cég legfeljebb 900 gépet szállít gépenként 350 eurós áron, és az üzembe helyezéséért további 4 000 eurót kérnek. A harmadik ajánlatot adó cég legfeljebb 400 gépet szállít gépenként 250 eurós áron, és az üzembe helyezéséért további 6 000 eurót kérnek. Írjunk fel egy lineáris programozási modellt, mellyel minimalizálható a gépek beszerzésének összköltsége és határozzuk meg az optimális megoldást!

Megoldás: A modellben jelölje x_1, x_2, x_3 rendre az adott szállítótól rendelt gépek számát, továbbá legyen y_1, y_2, y_3 értéke 1 pontosan akkor, ha rendelünk az adott szállítótól, és 0 pontosan akkor, ha nem rendelünk. A feladat modellje:

$$x_1, x_2, x_3 \geq 0, x_1, x_2, x_3 \in \mathbb{Z}, y_1, y_2, y_3 \text{ bináris}$$

$$x_1 + x_2 + x_3 = 1100$$

$$x_1 \leq 500y_1$$

$$x_2 \leq 900y_2$$

$$x_3 \leq 400y_3$$

$$z = 500x_1 + 350x_2 + 250x_3 + 5000y_1 + 4000y_2 + 6000y_3 \rightarrow \min$$

A Lingo eredményjelentése:

Lingo 17.0 - [Solution Report - sz8]			
File Edit Solver Window Help			
Global optimal solution found.			
Objective value:		355000.0	
Objective bound:		355000.0	
Infeasibilities:		0.000000	
Extended solver steps:		0	
Total solver iterations:		0	
Elapsed runtime seconds:		0.15	
Model Class:		PILP	
Total variables:	6		
Nonlinear variables:	0		
Integer variables:	6		
Total constraints:	5		
Nonlinear constraints:	0		
Total nonzeros:	15		
Nonlinear nonzeros:	0		
Variable	Value	Reduced Cost	
X1	0.000000	500.0000	
X2	700.0000	350.0000	
X3	400.0000	250.0000	
Y1	0.000000	5000.000	
Y2	1.000000	4000.000	
Y3	1.000000	6000.000	
Row	Slack or Surplus	Dual Price	
1	0.000000	0.000000	
2	0.000000	0.000000	
3	200.0000	0.000000	
4	0.000000	0.000000	
5	355000.0	-1.000000	

A feladat optimális megoldása:

$$\underline{x}_0 = \begin{bmatrix} 0 \\ 700 \\ 400 \\ 0 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}, \quad \underline{u}_0 = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 200 \\ 0 \end{bmatrix}, \quad z_0 = 355\,000.$$

- (15) Magyarországon 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1 000, 2 000, 5 000, 10 000 és 20 000 Forintos címletek vannak forgalomban. Írjunk fel egy olyan matematikai modellt, mellyel tetszőleges (5-tel osztható) összeg esetén meghatározható, hogy miként lehet a legkevesebb számú címlettel kifizetni!

Megoldás: A modellben jelölje az x_i változó azt, hogy hány darabot használunk fel az i névértékű címletből, tehát i értéke lehet 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1 000, 2 000, 5 000, 10 000, 20 000. Továbbá legyen c az a (5-tel osztható) pénzösszeg, amit minimális számú címlettel szeretnénk kifizetni. Ekkor a modell:

$$x_i \geq 0, x_i \in \mathbb{Z} \text{ minden } i\text{-re}$$

$$\begin{aligned} 5x_5 + 10x_{10} + 20x_{20} + 50x_{50} + 100x_{100} + 200x_{200} + 500x_{500} + 1000x_{1000} + \\ + 2000x_{2000} + 5000x_{5000} + 10000x_{10000} + 20000x_{20000} = c \end{aligned}$$

$$z = x_5 + x_{10} + x_{20} + x_{50} + x_{100} + x_{200} + x_{500} + x_{1000} + x_{2000} + x_{5000} + x_{10000} + x_{20000} \rightarrow \min$$

Például legyen a minimális számú címlettel kifizetendő összeg $c = 775\,290$ Forint. Ekkor a Lingo eredményjelentése:

Lingo 17.0 - [Solution Report - címlet]		
File Edit Solver Window Help		
Global optimal solution found.		
Objective value:	44.00000	
Objective bound:	44.00000	
Infeasibilities:	0.000000	
Extended solver steps:	26	
Total solver iterations:	333	
Elapsed runtime seconds:	0.31	
Model Class: MILP		
Total variables:	12	
Nonlinear variables:	0	
Integer variables:	12	
Total constraints:	2	
Nonlinear constraints:	0	
Total nonzeros:	24	
Nonlinear nonzeros:	0	
Variable	Value	Reduced Cost
X5	0.000000	1.000000
X10	0.000000	1.000000
X20	2.000000	1.000000
X50	1.000000	1.000000
X100	0.000000	1.000000
X200	1.000000	1.000000
X500	0.000000	1.000000
X1000	0.000000	1.000000
X2000	0.000000	1.000000
X5000	1.000000	1.000000
X10000	1.000000	1.000000
X20000	38.00000	1.000000
Row	Slack or Surplus	Dual Price
1	0.000000	0.000000
2	44.00000	-1.000000

A feladat optimális megoldása alapján legkevesebb 44 címlettel fizethetjük ki ezt az összeget, 38 darab 20 000, 1 darab 10 000, 1 darab 5 000, 1 darab 200, 1 darab 50 és 2 darab 20 Forintos címlettel.